

# Neizšķiežat dārgākos jaunības gadus!

Universitātes rektora prof. M. Prīmaņa runa šorīt jaunajiem studentiem

**J**A man pagājušā gadā, imatrikulācijas aktā, bija jāpakaļvejas pie pret-runas noskaidrošanas, kādēļ piemums no vienas puses tā sauktie intelektuāļi bezdarbnieki nevar atrast piemērotas nodarbošanās, un no otras puses mēs stipri sajūtam specialistu — sava aroda pratēju — trūkumu, tad līdzīgu domu pirms dažām dienām atkal pasvitrojis mūsu izglītības ministrs, prof. J. Auškaps šādiem vārdiem: «Daudz jaunu cilvēku meklē sev kaut kādu nodarbošanos, neko neprazdami pilnīgi un līdz galam. Bet dzīve prasa kaut kā izsmelošu prasmī. Tā rodas šķietams darbinieku pārākums, lai gan īstenībā noteiktam darbam labi sagatavotu darbinieku trūkst.»

Tādēļ jau no gala cenšaties labi sagatavoties noteiktam darbam savā arodā. Katru lielāku darbu var sekmīgi veikt tikai tad, ja to izdara pēc noteiktā plāna. Gribu no savas puses jums dot dažus aizrādījumus.

Jūs priecājaties un esiet lepnī, ka esiet pārbaudījumu izturējuši, bet jums pareizi jāsaprot un jānovērtē netikvien tās priekšrocības, ko jūs esiet ieguvuši, bet arī tie pienākumi, kurus jūs tai pašā laikā esiet uzņēmušies. Cenšaties šo priekšrocību cienīgi būt un neaizmirstiet, ka ar katru vietu, ko jūs veļt aizņemat, un ar katru lietu gadu, ko jūs universitatē pavadiet, jūs atņemat citiem iespēju baudīt augstāko izglītību.

Latviešu nacionālās atmodas ievadītājs Kr. Valdemārs teica: «Tautas istā, tautas bagātākā manta ir tie jaunekļi, kas savas garīgās dāvanas tik pilnīgi, cik tiem iespējams, izkopj, ar zinātnībā izrotā un tad tās cik un kur varēdami tautai par labu izlietā. So visdārgāko mantu, latviešu jaunekļu gara spēkus nu vajag kopt cik vien iespējams.»

Mūsu nacionālā valdība piegriež it sevišķi lielu vērību «šīs visdārgākās man-

tas» — mūsu jaunatnes audzināšanai un izglītībai.

**B**ET būtu liels pārpratums, ja kāds domātu, ka valdības nodoms un pienākums varētu būt katrā gadījumā katru apdāvinātu jaunekli novadīt uz universitāti un gādāt par līdzekļiem studiju beigšanai. Mūsu jaunajā laikmetā Latvijas izbūves darbam vajadzīgi apdāvināti un krietni darbinieki visās nozarēs un visās vietās, un veikto darbu un to darītāju mēs vērtējam ne pēc izglītības ilguma un gaitas, ne arī pēc lecerēta vai sasniegta ienākuma, bet vienīgi pēc darba nozīmes valsts un tautas labā. Tādēļ arī ir nepieciešams katram darbiniekam atrast un norādīt to vietu, kur viņš var sasniegt visaugstāko lietderības koeficientu vispā-

## Prezidents noskatas armijas manevros

Valsts prezidents Kārlis Ulmanis šorīt devās braucienā uz Zemgali, kur patreiz notiek armijas manevri, lai kopā ar kara ministru noskatītos to norisē.

rības labā. Valdība pieliek visas pūles šā jautājuma atrisināšanai un arī universitate seko šim principam, mēģinot ar kontroles un konkursa pārbaudījumiem izdarīt studijām piemērotu jaunatnes atlasī. Bet jūs jau paši ziniet, ka pārbaudījumos, it sevišķi konkursa pārbaudījumos, lielu lomu spēlē nejausība. To apstiprina tas apstāklis, ka līdz šim tikai mazuliet vairāk kā puse no visiem, kas universitatē iestājas, arī studijas nobeidz. Pārējie pa lielākai daļai vai nu aiz nespējas, vai arī vāja rakstura dēļ, mūs veļtīgi apgrūtinājuši un savus dārgākos jaunības gadus nelietderīgi pavadījuši, atstāj universitāti studijas nebeiguši. Lai spējīgākiem nebūtu jāpaliek ārpus universitates, lai jaunatnei, bieži aiz pārpratuma, nebūtu lieki laiks jātērē un valdībai nelietderīgi jāupurē līdzekļi, tad

universitate nākotnē paredzējusi ar tā saukto minimumu stingrāku kontroli katrā gada beigās izslēgt visus tos, kuri nespēj vai negrib nopietni strādāt. Ar sacīto es gribēju brīdināt tos, kas iedomājas, ka ar uzņemšanu universitatē jau viss, sasniegts. Patiesībā tagad tikai sākas jūsu jaunais grūta darba posms, un no jums atkarīgs, vai viņš būs priekā pilns un sekmīgs.

Ja jūs skolā šad un tad mācījaties tikai lai dabūtu pietiekošu atzīmi, tad neaizmirstiet, ka tagad jūs krājiet zināšanas nākošam darbam un dzīvei. Sacensībā dzīvē uzvarēs tas, kas vairāk zinās, kas, kā mūsu ministrs sacīja «zina savu lietu pilnīgi un līdz galam.» Uz jums, kas baudījuši augstāku izglītību, kas iemēsiet atbildīgākus amatus un kuriem valsts un sabiedrība tik

daudz palīdzējusi, skatīties citi, gribēs no jums mācīties un par visām lietām sagaidīs un prasīs no jums vairāk atbildības par visiem jūsu darbiem un jūsu gaitām.

Visu šo prasību pildīšana nav iespējama ar labu sava aroda prasmī vien — bet tikpat svarīgu lomu spēlēs jūsu spējas un mācēšana savas zināšanas lietderīgi un istā vietā pilnīgi izlietot.

**K**o līdz mums labs inženieris, kas vāja rakstura dēļ nodevies alkoholam un vairs nav ražīga darba spējīgs? Ko līdz mums ārsts, kas savtīgos nolūkos traucē tautas dzīvā spēka pieaugšanu? Ko līdz bankas ierēdnis, kas mantkārīgos nolūkos apzog līdzpilsoņus, pat valsti, kas viņa izglītībai nesusi lielus upurus? Par nožēlošanu šādi piemēri sastopami mūsu dzīvē un man tie bija jāpieved, lai rādītu, ka aroda

zināšanas nav vienīgais, kas jums jūsu studiju laikā jāpiesavinās, lai jūs reiz būtu mūsu tautas un valsts pozitīva un vērtīga sastāvdaļa. To jūs panāksiet, ja izaudzināsiet sevi par cilvēkiem ar stipru raksturu. Par stipra rakstura audzināšanas nepieciešamību ir vairākkārt norādījumus devis mūsu tautas Vadonis; par to runā plaša speciala literatūra, kuru es jums silti ieteicu, bet pie kuras es pakavēties nevaru.

Skolas beidzot, sākas tikumiskās pilngadības ievads, kurā jaunatne sāk patstāvīgas gaitas. Nav daudz tādu, kas tūlīt varētu nostāties uz istā ceļa, arī patstāvības māksla jāmacās. Kāds filozofs saka, ka katras moraliskās kulturas pamats ir saprātīgas gribas izveidošana par visas dzīves kārtojošu principu. Viņš sauc par pašsavaldīšanos, ja cilvēka izturēšanos un rīcību notelc saprātīga griba. Katra netikuma pamatos ir gribas spēka trūkums harmoniski izveidot dzīves dzīvi. Tādēļ cenšaties attīstīt savu gribas spēku un izaudzināt stipru raksturu, lai jūs nekādi kārdinājumi nenovirzītu no pareizā ceļa. Jānis Veselis kādā rakstā min, ka senicm latviešiem bijis cēlā un krietna vīra paraugs — labietis — kura īpašības viņš tēlo šādi: «Rakstura stiprums un neatlaidība bez brutalitātes, tieksme un griba būt pirmajam (Turpinājums 11. lapp.)»

## Dzīvē uzvarēs tas, kas zinās savu lietu pilnīgi un līdz galam

(Turpinājums, no 1. lapp.)

bez skaudības un nenovīdības, neatkarība, patstāvība un pat zināma savrupība bez vairīšanās no citiem cilvēkiem un sabiedrības, noteiktība bez stūrgalvības, cēlums un sirsnība bez glēvas jūtības, lepnums un cīņas spars taisnā lietā pret ienaidnieku, labums un izpalīdzība bez pazemošanas un cerības uz atmaksu». Mēģiniet šim ideālam tuvojties.

Esiet pārliecināti, ka vēlāk dzīvē jums nebūs jānožēlo, to pūļu, ko jūs studiju laikā hūsiat pielikuši sava rakstura izveidošanai.

**J**ūs esiet jauni, jūs meklējiet sabiedrību gribiet vingrināties sabiedriskā darbībā un izkopt savas fiziskās spējas; domu apmaiņai un rakstura rādīšanai, jūs jūs gribiet iepazīties ar mākslu un pavadīt arī priecīgus atpūtas brīžus draugu starpā. Viss tas jums tikpat nepieciešams, kā jūsu aroda izglītība, un šeit jums lielu palī-

dzību var sniegt mūsu daudzas un dažādas studentu organizācijas.

Bet es gribētu jums dot padomu nepāsteigties ar iestāšanos kādā no organizācijām tādēļ vien, ka viņā jau priekšā ir kāds skolas biedrs vai draugs. Pirms jūs kādu organizāciju izvēlaties, pārbaudiet pamatīgi sabiedrību, kurai jūs gribiet pievienoties un arī paši sevi noskaidrojiet, vai šīs sabiedrības mērķi un tās biedri atbilst jūsu raksturam, jūsu uzskatiem un jūsu dzīves apstākļiem. Ja nedabūjiet noteiktu atbildi uz šiem jautājumiem, tad nezaudēsiet daudz, ja tā izšķiršanu atliksiet uz vienu gadu, kurā laikā ar visu nopietnību variet savas šaubas noskaidrot.

Neuzskatiet dzīvi organizācijā par pašmērķi, kā tas diemžēl, vēl gadas. Jūsu piedalīšanās kādā organizācijā ir tikai viens no daudziem faktoriem, kas var veicināt studiju laikā jūsu audzināšanas un attīstības nolūkus. Par visām lietām iegaumējiet,

ka jūsu galvenais mērķis un uzdevums ir jūsu studijas; un pēc manas pārliecības, studentiem, kuriem nav pietiekošu sekmju, nav vieta studentu organizācijās. Jūsu izpriecās un atpūtas brīži nedrīkst izveidoties par bezprātīgu un neierobežotu laika un veselības šķiešanu, no kuras beigās paliek tik rūgtas pagīras.

Bez pienākumiem pret sevi, jums tāpat jāpilda visi pienākumi pret citiem līdzpilsoņiem un galvenā kārtā pret saviem vecākiem un audzinātājiem. Universitatē jums uzliet par pienākumu būt krietniem akadēmiskiem pilsoņiem, kuru darbi un uzvešanās godu dara ne tikai jums pašiem, bet arī jūsu alma mater. Mums visiem ir labi zināma mūsu tautas Vadona un mūsu universitates goda biedra Dr. K. Ulmaņa ticība un lielā labvēlība mūsu jaunatnei. Mūsu nacionālā valdība sniedz jums lielu atbalstu, lai dotu jums augstāku izglītību. Jums jācenšas ar savu dzīvi un darbiem attaisnot uz jums liktās cerības un ar visu savu jaunatnes sajūsmu un ar visu savu jaunatnes idealismu augt tā, lai jūs allaž būtu gatavi kalpot un sevi upurēt mūsu tautas un valsts labā un dzīvē un stiprā uzticībā sekot mūsu Vadona, mūsu valsts atjaunošanai un tautas vienības radītāja pavēlēm un norādījumiem.